

GYÓGYPAEDAGOGIAI SZEMLE

Siketnémák, vakok, hülyék, gyengeelméjűek, dadogók és hebegők oktatásával foglalkozók

SZAKKÖZLÖNYE.

Előfizetési ára :	Szerkesztik és kiadják :	Megjelenik minden
Egész évre . 8 korona	NÉMETH LÁSZLÓ	hónap elsején 1 ívnyi
Fél évre . 4 „	és	terjedelemben
Negyed évre . 2 „	VÁRADI ZSIGMOND.	

Szerkesztőség és kiadóhivatal : VIII. ker. Rökk Szilárd-utca 10. szám.

A lap tartalmáért felelős : NÉMETH LÁSZLÓ.

I. évfolyam.

Budapest, 1899. június 1-én.

6. szám.

Tartalom : A vakok tantervégyéhez : Vucskics Jánostól. — A számtan a tanterv keretében : Herodek Károlytól. — A hülyék, gyengeelméjűek és gyengehététségűek : Kelemen Ignáctól. — A Braille-írás története : Lovács Józseftől. — Ausztria és Németország néhány nevezetesebb siketnéma intézetéről : Eliás J.-tól. — Statisztikai kimutatás a siketnémák elterjedéséről és oktatásáról : K-g-tól. — Két fontos miniszteri rendelet. — Tankönyv-ismertetés, illetve bírálat : Török Sándortól. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

A vakok tantervéhez.

Most, midőn a kézügyességi oktatás általános felkarolásnak örvend, midőn a Nm. Ministerium az új népiskolai tantervbe is felvévén, a tanítóegyesületeknek hozzászólás végett kiadta, engedtesék meg nekem, hogy a vakok speciális kézügyesség-oktatásához néhány szóval hozzászóljak.

Ha már a látók iskolájának tantervében helyet adnak a Slöjd-nek, kétszeresen fontos ez minálunk, mert hisz' a vakok oktatása a tapintásra van alapítva ; a vaknak a keze a mindene. Mielőtt azonban a kérdés méltatásához fognék, ki kell fejtenem magát a vakság állapotát.

Növendékeink egyik érzéke, a legfőbb, a látás hiányozván, fénytani behatások iránt érzéketlenek ; ők a külvilág benyomásairól a hallás, de leginkább a tapintás által szereznek tudomást. Tévhit az, hogy a vak gyermek valami kiváló halló- és tapintó érzékkel jönne a világra ; ellenkezőleg, csupán a folytonos gyakorlás, hogy úgymondjam a reáutaltság fejleszti ki e két érzékét — a laikus szerint — oly csodálatos finomságúvá. A vakok intézetében a kézügyességi oktatás már kezdettől fogva nagy szerepet játszott, még mielőtt a svéd Slöjd-oktatásnak csak híre is lett volna hazánkban ; ámde e kettő lényegesen különbözik is egymástól.

A vak gyermek kétféle helytelen bánásmódban részesül szülői házában ; vagy annyira képtelennek tartják őt még oly csekély munka elvégzésére is, mint az öltözködés, evés, stb., hogy még az ételt is a szájába rakják ; vagy ép ellenkezőleg csak nyúgnak, Isten

csapásának tekintvén a szülők vak gyermeküket, valamely piszkos sarokban fetrengve teljesen magára hagyják.

Mindkét esetben az ártatlan kiseded adja meg az árát, úgy a szülői majomszeretetnek, mint a nemtörődömségnek. Midőn bekerül (ha bekerül) az ilyen elhanyagolt nevelésű vak gyermek az intézetbe, előbb alkalmassá kell őt tennünk az ismeretek befogadására, mert szörnyű kép tárul a vizsgálódó szemei elé, ha e kicsinyek életét, felfogását tanulmányozza.

Kiragadtatva eddigi tengéletükből, meg vannak zavarodva; nem ismervén az intézeti helyiségeket, egy lépést se tudnak tenni, sokan még testi szükségleteik kiel gítésére is képtelenek. Mily megható gondoskodással vezetgetik a nagyobb növendékek a kisebbeket hónapokon át, míg tájékozódnak egy kissé!

Mennyire kitűnik ilyenkor az oly vak gyermek, kinek szerencsés házi nevelése a fentemlített két szélsőség között mozgott. Ép ezen gyámoltalanságra való tekintettel van az úgynevezett „előkészítő-osztály“ szervezve a vakok intézetében, mely feladatát címében viseli s legfőbb tárgyai az érzékeltető oktatás, a lehető legszorosabb kapcsolatba hozva a kézügyességi-oktatással és a beszéd- és értelemgyakorlatokkal, továbbá a játékok. A kézügyességi oktatás (szándékosan nem nevezem Slöjdnek) szilánkfonás, építőjátékok, shawl-kötés, papírfűzés, borsó munka stb. ilyen féle Fröbel-munka volt egész a jelen tanév közepéig. Nem lehet feladatomból mindeme munkák célhozvetetőségét bírálni, elvégre nemcsak egy út vezet Rómába; tapasztaltam azonban, hogy évről-évre más és más ilyenmű munkákra volt a fősúly fektetve, úgylátszik az osztályvezetők egyéniségének megfelelőleg; míg harmadéve a shawl-kötés, borsómunka stb., jelenleg inkább a szilánkfonás és építőjátékok szerepelnek; tantervünk ugyanis e tekintetben csak általános útastásokat ad s épen nem köti meg a kezét. Nehogy e téren a kísérletezéseknek legyünk kitéve, bátor volnék jövőben csak oly munkák végeztetését ajánlani, melyek általánosan elismert becsesel bírnak; ugyanis a jelenleg alkalmazásban levő szilánkfonást és építőjátékokat és az agyagmintázást. A borsómunka nem felel meg nálunk, mert a vak gyermek ügyetlen kezecskéje képtelen arra, hogy 1, mond egy borsószembe két, sőt három fogpiszkálót is belé szúrjon anélkül, hogy az el ne repedne, mint pld. a koczka alakításánál. E pepecslő munka közben elveszti a gyermek önbizalmát s elkedvetlenedik, valamint akkor is, ha a Richter-féle építőkövekből fáradtsággal felépített tornyocskáját „megnézni“ akarván, az halomra dől. Igen sikerültnek mondhatnám az idei építőeszközöket; egy-egy 3 cm. magas fenyű fakoczka, mindegyik lapja közepén és sarkain rézsutos fúrással ceruza vastagságú lyuk van fúrva, melybe beleillő, különböző hosszúságú pálczikák segítségével oly kétemeletes házakat, tornyokat építenek, hogy öröm nézni.

Mindeme sok cifra taneszköz között azonban legtöbbet ér a legegyszerűbb, a szürke agyag. Kömnyen beszerezhető, olcsó, nem törik, az ahhoz értő vezető kezében kincseket ér. Játszva készül

belőle a golyó, a zsemlye, az alma, a körte, a krumpli, a pereg, később a szabályos testek, sőt külföldön a tervszerűen keresztül vitt kézügyességi oktatás folytán már állatok, diszitmények mintázása is dívik. A mintázás kettős feladata a növendéket arra képe-síteni, hogy a tapintás által végzett fizikai folyamatot lelki tartalommá és viszont a lelki tartalmat az agyag mintázása által fizikai tárgygyá tudja átalakítani. Rendeljük tehát az agyagmintázást az egyes tantárgyak szolgálatába, hogy ezáltal, a mely tárgyról az érzékeltetés és a magyarázat útján képzeteket és fogalmakat szer-zett a vak növendék, azokat kezeinek tevékenysége: a mintázás által agyagból fizikailag is előtudja állítani.

A magas tanügyi kormány még tavaly leküldte a mintázás és ezzel kapcsolatban a rajzoktatás tantervét, az idén pedig a tan-erők kiképzéséről gondoskodik, tanfolyamot rendeztetvén számukra. Különböző okok folytán csak húsvét után kezdhettük el a mintázás tanítását, minden osztályban a legalsó fokon. Azt láttuk fenebb, hogy az előkészítő osztályban kielégítő módon volt a kézügyességi oktatás felvéve, itt azonban megszűnt egyszerre, mintha már az I-ső oszt. vak gyermek elegendő kézügyességgel birna a magasabb osz-tályok fokozottabb követelményeinek megfelelni. Hézagpótló volt tehát ezen új oktatási ág bevezetése; ámde míg a mintázás okta-tásához csak agyag kell, a rajzoktatáshoz a jelenleg alkalmazásban levő taneszközeinknél sokkal alkalmasabbak állhatnának rendelkezésünkre. A vakok jelenlegi rajzablái fakeretbe foglalt, fűrészporral telt vánkosok, melyekbe gombostűket tűzdelnek s két tű között kifeszített vastag gummiszínór adja a vonal tapintható képét. Cél-szerűbb volna a külföldön dívó papirosra való rajzoktatás bevezetése; ugyanis készítettek már a vakok számára igen elmés szerkezetű körzőt, „ceruzát“ is, melyeknél egy, a sarkantyú tarajához hasonló kis fogaskerek a papirba az ellenkező oldalon kidomborodó vonalat vés. Ily taneszközökkel nem csak egyenes vonalokból álló idomok, hanem körök, s körvonalokból állók is érzékelhetőkké tehetők, mé-resek végezhetőek.

Az egés- vonalon tervszerűen keresztül vitt kézügyességi ok-tatással el fogjuk érni azt, hogy növendékeink kézügyessége, pon-tossága, rendszeretete formaérzéke (a mi különösen iparosainknál fontos) növeltetik; utánzási képessége kifejlődik, képzelme reális módon fejlesztetik. Tudatára jut a növendék annak, hogy a kezeivel productumokat képes létrehozni, s végre legkönnyebben, az élő-szóval való feletetésnél sokkal biztosabban meggyőződhetik a tanító arról, vajjon helyes fogalmakat és képzeteket szereztek e a vak növendékek az érzékelt, vagy élőszóval leirt tárgyról. Mindez pe-dig nagyban hozzájárul a vakok aesthetikai képzéséhez. Hogy a vak is fogékony aesthetikai benyomások iránt, legyen szabad Sokrates, Leibnitz, Hartmann és Darwinra hivatkoznom, kik nemcsak megerő-sítik ezt, sőt a legutóbbi az átörökléssel hozza kapcsolatba.

A kellő kézügyességgel bíró, mondjuk intelligens vak lehet csak fogékony a természetben megnyilvánuló szép formák iránt, a

mennyiben csak az ilyennek van helyes fogalma az egyes részek helyes arányáról, részarányos elhelyezéséről. A zenének és ének-lésnek úgysis bőséges szerepe jut intézetünkben az aesthetikai érzés fejlesztésében; miért zárjuk el a másik, igen fontos képzőeszközt a vakok előtt! Szerény véleményem szerint ez még némileg jótékony hatással is volna növendékeinkre, a mennyiben visszavezetné őket az idealizmusból a mindennapi élet realizmusába, ellensúlyozná nagymérvű idegességüket. Mentül jobban felszabadítjuk a vakot fogyatékosága következményei alól, annál önérzetesebbé válik; akaratereje fejlesztetik, jelleme megszilárdul, ha nem érzi lépten-nyomon gyámoltalanságát. Nemes önérzet és szilárd jellem pedig a koldusbot ellentéte.

Naponta volt és van alkalmam tapasztalni az „ősi“ rendszer által „előkészített“, és az újabb növendékek közti óriási különbséget. Ugyanis a IV. oszt. növendékeim közül három még oly viszonyok közt járt az előkészítő-osztályba, midőn ott egy kis nyelvtant, földrajzot, egy kevés történelmet, számtant a 100-as közben, egy kis természetrajzot, egy kevéske természettant is tanultak, de mind ezeket nem a beszéd- és értelemgyakorlatok alapján; kézügyességi oktatásból azonban csak a szilánkfonást, shawlkötést no meg a borsó spēkelést gyakorolták, illeténkép azután alaposan „előkészítetttek.“

Most, midőn a jövődjő új intézet felépülése egy szebb jövő-hajnalát hirdeti, mulhatatlan kötelességünk egy, mintaszerű tanterv alapján keresztül vitt, az egész vonalon veres fonalként végig húzódjó kézügyességi oktatás megteremtése. Erre építsünk ez legyen a mi biztos alapunk. Tantervünk revisiója el lévén rendelve, a leküldött mintázási és rajzoktatási tanterv hozassék kapcsolatba valamennyi oktatási ág tantervével, hogy az új intézetbe már új irányban képzett növendékekkel léphessünk át.

Elvégre ehhez nem is kell egyéb, mint taneszközök, agyag, no meg a Slőjd-oktatás terén *teljesen* kiképzett tanerők.

Vucskits János.

Számtan az új tanterv keretében.

A nyelvoktatás fontossága mellett helyet követel magának a számtan. A számtan szükségét a lépten-nyomon fellépő, különböző esélyek szorgalmazzák. Ebből a fontos tudományból csekély részt jogosan követelhetnek maguknak siketnémáink is, mert hisz ők is emberek, gondolkozó eszes egyének, tesznek-vesznek, szóval: szerepelnek az élet színpadán.

Valamint a nyelvoktatásnál minden igyekezetünk, törekvésünk és fáradozásunk oda irányúl, hogy csak a legszükségesebbet, a leglényegesebbet nyújtsuk tanítványainknak, azonképen a számtan

tanításánál is arra törekedjünk, hogy a gyermeknek csak azt tanítsuk, amire később az életben feltétlen szüksége lesz.

Tanításunk végcélja abban összefoglalható, hogy a tanfolyamot végzendő siket-néma növendéket oly fokra emeljük, a milyenen az elemiiskola VI. osztályát végzett halló növendék áll. Ezt a célt szem előtt tartva, körülbelül ugyanazon tárgyakat tanítsuk, a mi speciális oktatásunkban, a melyeket a hallók iskolájában tanítanak.

Az elemi iskolák tanítói közt rég óta élénk vita tárgyát képezi az, hogy számtanból mit tanítsanak, miféle anyagot nyújtsanak. A legtöbb nézet kizárólagosan a gyakorlati értékkel bíró műveletek elsajátíttatása mellett nyilvánul. E helyesnek ismert s bizonyult nézetekkel legyen szabad a „Népt. L.”-ből vett idézettel demonstrálnom: „Csak még egy dologra óhajtánám becses figyelmüket felhívni. Tanul a gyermek hözönséges törtet, hármasszabályt, láncszabályt, de azért nem mertünk egy forintot rá bízni, hogy bevásároljon belőle. A helyett, hogy okszerű számolásra szoktattuk volna, kénytelenek voltunk X-re, meg képletekre tanítani, mert hisz szó érte volna működésünket, talán meg is róttak volna bennünket.”

Ha tehát a népiskola számúzi a kevésbé fontos anyagot, mi szükségük van akkor (mint azt egy intézet 1898—99 évi ideig. tantervében láttam) a mi siketnémáinknak a számok oszthatóságára, a közönséges törtteknek tizedes törttekké való átváltoztatására, a számok kiigazítására, a kettős tételű hármasszabályra, a lerovat számításra, a kocka, hasáb köbtartalmának stb. kiszámítására? Nemde burján ez a tanítás mezején, melyet kérlelhetlenül ki kell irtanunk a nemesebb termények okszerű ápolása céljából!? Ily anyag mellett nem csoda, ha elvész, a számtan tanítás gyakorlati értékű alapelve. Ezek mellett nem ütközném meg abban sem, ha a sinust, meg a kosinust látnám a tantervben. Mert ha az az elvezérel bennünket, hogy mindent jó tudni, akkor az egész mathezist felvehetnők. Nagyon helyesen cselekednék a tanterv-készítő bizottság, ha ezt a fölösleges anyagot az új tantervből kihagyná. Meg kell szüntetni a jelen állapotokat, mert ezek bilincsekbe verik a tanító jobb meggyőződését s a tanítványt az anyagghalmaz megemésztésére képtelenné teszik.

Mi célja lehet annak, hogy a gyermek a gúla vagy a kúp köbtartalmának kiszámítását tanulja, de az 1×1 -et még nem tudja.

A siket-néma-iskolai számtan tanítás célja nem lehet más, mint a növendéket rávezetni a mindennapi életben előforduló s legtöbbször szükséges adás-vevési műveletek gyors és biztos végrehajtására,

Anyagát a négy alapművelet, a méterrendszer, a pénznemek ismerete és a tizedestörttek minden formába való át- meg át gyúrásából merítheti. A közönséges törttekből csak annyit, a mennyire az életben elkerülhetetlenül szükségük van. S ha az itt karakterizált anyagot jól átakarjuk dolgozni, bizony kell 8 év a siket-néma-iskolában.

Haszna kiszámíthatatlan. A gyermeket gondolkodásra s mun-

kára serkenti, nem fog tétlenül ülni a tanítás ideje alatt, hanem igyekszik saját értelme folytán a feladott példát valamely művelet által megoldani. Ma ez is gépszerűleg történik. Nem tudja megmondani a növendék, hogy mi fán terem az a kérdés, ezt a példát hogyan oldaná meg? Hanem egyszerűen megmondja a tanító a megfejtés módját s a növendék lemorzsolja, mint valami automata — némán. De viszont, ha kissé a dolog mélyére tekintünk, nem is kívánhattuk növendékeinktől annak tudását, mert ez tanulást kíván, munkát, gyakorlatot követel, melyre a hátra levő anyagquantum nem adhat felhatalmazást. Ha az új tanterv biztosít elegendő időt, akkor mindez fenségesen keresztül vihető.

Lényeges ám az, hogy a siketnéma ki tudja találni, hogy valamely példát így vagy amúgy lehet és kell megfejtteni. Ebből látszik meg, hogy érti-e azt, vagy sem. Ezzel fejlesztjük a gyermek értelmét. A műveletek végrehajtása a mechanizmus javára irandó fel.

Ez természetesen csak a magasabb számkörben bir kellő érvénnyel, a hol a példák komplikáltsága több értelmiséget, tudást követel.

Az itt elmondottakban vázlatosan megjeleltem a számtan célját, anyagát és a hasznossági oldalát; most legyen szabad az eljárásról, illetve a gyakorlás módjáról is néhány szóval megemlékeznem.

A számtant kétféleképen taníthatjuk: fejbeli és írásbeli művelettel. Hogy melyiknek adjuk az elsőbbséget, e felett nehéz volna pálcát törni. De meg nem is lehet. Mindkettő, egyenlően követelheti méltánylását. Így hát a tanórák bizonyos meghatározott összegét fejbeli s bizonyos összegét az írásbeli műveletek gyakorlására fordítjuk. Azonban, hogy mely időben kell az egyikre vagy másikkra súlyt fektetni, ez már képezheti a determinálás tárgyát.

A fejbeli számolás az alsóbb osztályokban nyer mindenek fölött alkalmazást. Csak a fejbeli számolás alapján juthatunk biztosan az írásbeli műveletek helyes végzésére. Tehát mint alapvető művelet jól begyakorolandó, hogy mint erős bázisra nyugodtan építhessük további tanításunk menetét.

A fejbeli számolás csak szűkebb számkörben mozog. Az életben is csak a kisebb gyakorlati értékű példák megfejtésében látjuk érvényesülni. Nincs tehát rá szükség, hogy ad infinitum gyakoroljuk; leszorította az írásbeli művelet megbízhatósága. Ha nagyobb összegről van szó, még a csalhatatlanabb memóriájú egyén is előveszi zsebkönyvét s abban számítja ki a kérdéses műveletet.

A tervszerűen vezetett fejbeli számolás alapján igen könnyű szerrel rátérhetni az írásbeli műveletre. Mert tulajdonképen az írásbeli számművelet nem más, mint a gondolatban megfogant mennyiség látható formába öntése.

A falitáblán végzett számtani műveletek megfejtésénél való eljárástól óhajtók még tisztelt olvasóim engedelmével — a gyakor-

lat útján szerzett tapasztalataim nyomán röviden megemlékezni. Siketnémáink valóban sok helyen némán számolnak; míg másutt csak félve merik használni a tanításnál szükséges mondhatni nélkülözhetetlen „terminus technicusokat pl. „ezt összeadás által számítottam ki“, „ez eredmény“, „ezt elosztom“ stb., s csak nagyon ritkán látható oly tanító, ki bele vág az élő húsba s boncsolja azt úgy, mint kell. Beszéltetni kell a gyermeket, el kell mondatni a példát, az eredményt, a művelet közben felmerülő jelenségeket, szóval úgy kell tanítanunk miként azt a népiskola egyik-másik mintá osztályában látjuk. A mit tesz, szóval is kísérje a növendék. Érvényesíteni kell azt a szépen hangzó elvet, alakba kell öltöztetni ezt az axiómát: Mindénben legyen nyelvoktatás. S ha így dolgozunk, akkor munkánknek sem külsikere, sem tartalmi értéke nem fog elmaradni.

Herodek Károly.

A hülyék, gyengeelméjük és gyengegethetségük.

II.

A szellemi élet.*

Az érzékű hatéves gyermek, ha az iskolába kerül, már a fogalmak meglehetősen nagy kincsével bír. Környezete: a szülei ház már annyira előkészítette őt az iskolára, hogy érzékszerveit helyesen tudja használni és ezáltal a tanítás munkája meg van könnyítve. Egészen másképen vagyunk a hülye gyermekekkel. Ezen szerencsétleneket vagy eltaszítják a szülők maguktól, mivel szégyenlik, hogy ilyen magzatuk van és teljesen elhanyagolják őket; ekkor maga e körülmény hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek érzékszerveiket épenséggel nem, vagy csak hiányosan tudják használni, e nélkül pedig rendes szellemi életről szó sincs; vagy pedig túlságosan szeretik, becézik őket és legcsekélyebb ellentállást sem fejtenek ki, gyermekek mindinkább elharapódzó makacssága és zsarnokoskodása ellen, úgy hogy ez az eset is káros lesz a rendes fejlődésükre. Látjuk ebből, hogy a szellem nyilvánulásának foka határozottan az érzékszervek mikénti fejlettségével és működésével van szoros összefüggésben és lássuk most, milyen az *érezkiszervek működése* e fogyatékosoknál.

A látási érzék mint a kívülvilág megismerésének közvetlen fő-tényezője, a hülyéknél parlagon hever. Látnak ugyan szemekkel, de nincs meg a kellő megfigyelési képességek. Nem képesek — *Seguin* szerint — a ekintetüket állandóan, hosszabb ideig egy pontra szegezni, vagy pedig folytonos merevséggel néznek egy pontra, mintha gá-

* E fejezetben, a hülyék és gyengeelméjük között vont párhuzamban Solier nyomán haladtam.

tolva volnának abban, hogy az előmutatott tárgyakra irányítsák figyelmüket. Különösen a súlyosabb hülyeségben szenvedők, tehát a képezhetetlenek mintegy örökös vaksággal vannak sújtva; figyelmüket mi sem képes még egy percre sem megragadni és ha már sikerül is, hogy egy-egy pillanatra valamely fényes tárggyal ki-ragadjuk a folytonos mélaságukból, annál nagyobb erővel történik a visszaesés előbbi apáthiájukba vagy örökös mozgolódásukba. (Ticsek.)*

A gyengeelméjűek meg gyengetehetségük ez irányban inkább az érzékűekhez közelednek. Ezek érdeklődnek környezetük iránt, észre veszik azt, a mi körülöttük történik és ha néha a gyengeelméjűek észrevevései nem is tökéletesek, ezt nem annyira az érzék-szervek gyöngesége, mint inkább a folyton ugrándo-zó finyelmük, vagy szórakozottságuk okozza, A látóképek benyomásai olyan csekély erővel hatnak rájuk, hogy egyik benyomás a másikat elhomályosítja.

A hallási érzéket illetőleg, sok hülye gyermek van, a ki siket vagy nagyothalló, mely esetben még a könnyebb fokú hülyeségben szenvedőt is nehéz nevelni, mert hiányzik ama kapocs, mely a megértést idézné elő. De mind a mellett a siketség sokkal kisebb arányban fordul elő a hülyéknél, mint a vakság. A gyengeelméjűek már szimulálásra is képesek és habár hallják, a mit nekik parancsolunk, már álsiketségből sem reagálnak rá; ez esetet azonban a lelkiismeretes tanító a valódi siketségtől meg fogja tudni különböztetni. A gyengetehetségük, mint a kik semmiféle csalárd dologra, részint szellemi korlátoltságuknál, részint pedig nyíltszívűségük-nél fogva, nem is gondolnak, általában meglehetősen jó hallási képességgel bírnak és ha netán fülbajok vagy egyéb sérülések által okozott siketség náluk is fordulna elő, ez az érzékűeknél is előforduló százalékot nem haladja túl.

A szaglási érzék a hülyéknél, különösen a súlyosabb hülyeségben szenvedőknél nagyobb részt el van tompítva; érzéketlenek úgy a kellemes, mint a kellemetlen szagok iránt; megesik azonban, hogy sok esetben a szaglási érzéketlenség a képezhetőknél (a gyengeelméjűek- és gyengetehetségűeknél is) rendellenes, szabály-talan lélegzéssel alapul.

Izlési érzékek van talán leggyöngébben kifejlődve. A hülyék mindent megesznek; oly mohón kapják be az ételt, hogy nem csoda, ha a falat sokszor torkukon akad. Ha torkig jóllakva már az étteremből kimennek, még akkor is szedegetik az asztról és a földről az elhullott morzsákat. Mindannyian ennének mértéken túl is, csakhogy míg a hülye inkább a mennyiségre néz, addig a gyengeelméjű inkább a minőséget veszi tekintetbe. Az előbbi fa-

* A hülyék többnyire (különösen a súlyosabb hülyeségben szenvedők) folytonos mozgásokat végeznek, ezen mozgások *ticsek*-nek neveztetnek. Az egyik minduntalan kezeivel tapsol, a másik a fejét vagy felső testét jobbra, balra ringatja stb.

Braille írásrendszere.

a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
k	l	m	n	o	p	q	r	s	t
u	v	x	y	z	ç	é	á	è	ú
â	è	î	ô	û	ë	ï	ü	oe	w
‘	—	i	ò	ae					

Írásjelek:

, ; : . ? ! () „ * “

Számjegyek:

{ Számjel	1	2	3	4	5	6	7	8	9	0
-----------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

lánk, az utóbbi nyalánk. A gyengetehetségük sem igen válogatósak az ételben és a mennyiben mégis előfordúl, hogy egyik vagy másik finnyás, ez inkább az elhanyagolt vagy ferde irányú nevelés eredménye.

A *tapintási érzéknek* hiányos fejlődését a hülyéknél napirenden levő öncsonkítások bizonyítják, melyeket még a legérzékenyebb testrészeiken is végeznek, a nélkül, hogy a fájdalomnak csak legcsekélyebb jelét is mutatnák. Ha dühöse, ütök, verik magukat véresre karmolják arcukat, ablakokat zúznak össze és a kezükben levő üvegdarabokkal hadonásznak, habár vértük is folyik már. *Solier* e tekintetben a gyengeelméjűeket a hülyéktől annyiban különbözteti meg, hogy az előbbieknél nagyobb önszeretetet tulajdonít. Már a legcsekélyebb fájdalomnál is sírnak, ríznak, mintha bőruket nyúzná az ember; egyszerűen az, hogy az önszeretet inkább a

gyengetehetségű sajátosságaihoz tartozik. Ez ugyan, annyira félénk természetű, hogy ha csak vért lát is, már ijedezik, mely esetben sirásának se hossza, se vége. De a gyengeelméjűek bizony a fájdalom iránt érzéketlenek. Nyugtalan természetök miatt akárhányszor büntetjük meg őket, még sem használ még a legfájdalmasabb fenyték sem. Sokszor olyan gyengeelméjűek, kik otthon jólétben nevelkednek és kik semmiben hiányt nem szenvednek, elhagyják egyszerre szüleik házáat, hetekig koldulnak, kóborolnak és koplalnak, csakhogy csavargási vágyukat kielégíthessék.

Kelemen Ignác.

A Braille-iras fejlődésének története.

„A ki olvasni tud — mondja Gerandó Antónia valamelyik művében — annak kezében van a szellemi élet kulcsa, csak akarnia kell és haladhat a tökéletesedés útján.“

Ez igen világos és megdönthetetlen alapigazság, mely, ha talán kifejezésre nem is régen jutott, de tudta és érezte azt minden valamire való paedagógus már a legrégebb korban is és igen valószínű, hogy a derék Haüy Bálint nemes agyában is ennek tudata szülte meg a vakok oktatásának magasztos eszméjét, melyet Lö Sueur nevű növendékével meg is valósított. Haüyvel és az ő „Plan general d' institution pour les enfants aveugles“ című munkájával kezdődik a vakok rendszeres oktatásának története. Mert ha talá-lunk is a történelemben olyan vakokat, kik a legmagasabb fokú műveltséggel dicsekedhettek, mint: Homeras, Cosian, Milton és mások, de ezek mind akkor vesztették el szemük világát, mikor már az általános műveltség teljes magaslátán állottak. Arról azonban, hogy született, vagy zsenge korukban megvakult egyéneket rendszeresen oktattak volna — Paradics Teréziát és még egy néhányat

kivéve — vajmi keveset tudunk, hanem leginkább koldulni hagyták őket, vagy valamely azilumba helyezték el, mint a hogy nálunk is létezett 1442-ben Nagyvárad környékén az úgynevezett „Vakok Majorja“, melyről Bunyitay Vince, nagyváradí kanonok tesz említést az ő „Nagy-Várad Története“ című nagybecsű munkájában.

Paradis Teréziáról még annyit tudunk, hogy tútkból összeállított betűtípusai és cérnából, meg fővenypépből készült domború térképei voltak és ezeket Haüy is ismerte.

Mint mondom 1785-ben létesült az első vakok intézete Párisban, de ez is csak a francia polgárháború lezajlása után vett nagyobb lendületet, mert ekkor már arról is kezdtek gondolkodni, hogy miként létesíthetnének egy — a vakok számára — szükséges tudományos és ismeretterjesztő könyvtárat, melynek hiányát nagyon is érezték.

Ezen nagyfontosságú kérdés azonban nem volt könnyű feladat, mert tütípusoknál egyéb olvasható betűalakokkal nem rendelkeztek, és ezek is az u. n. római uncial (nagy kezdő) betűk voltak, melyek épen nagyságuk és nehézkes kezelhetőségük miatt nem voltak e célra alkalmazhatók; mindazonáltal mégis ez vezette őket a gyöngy betű-típusok megteremtésére, melylyel már rendes lapokat, könyveket lehetett préselni Ámde célszerűeknek ezek sem voltak mondhatók, mert ezek is nagyok lévén, csak igen keveset lehetett egy lapra szedni, s így valamire való műnek az előállítása igen sokba került.

Végre 1821-ben Barbier Károly talált fel a vakok számára alkalmas ABC-t, a melyben a betűk pontokból és ezen pontoknak bizonyos szabályok szerint való elhelyezéséből voltak alakítva, a betűket bizonyos eszköz (stilus) segélyével akként lehetett előállítani, hogy azok tapintás útján könnyen érzékelhetők voltak. — Közölte ezen találmányát Braille Lajossal, a párisi intézet vak, de kitűnő tanárával, ki kísérletképen használta ezen eszközt növendékei oktatásánál; de csakhamar meggyőződött arról, hogy tökéletlensége miatt helyesen írni vele nem lehet.

Ha nem sokat ért is ezen ABC, annyi haszna mégis volt, hogy rávezette Braillet az ő örökre felülmúlhatatlan jegyeinek megalkotására, melyeket nemcsak betűvetésre, de számolásra és hangjegyírásra is lehet alkalmazni.

Braille írásjelei hat pontnak a különböző elhelyezéséből alakulnak, melyeket kezdetben egy hosszukás négyszögletű fiókcocskákkal ellátott vonalzó segélyével — stilussal — írtak, vagy jobban mondva szurkáltak egy puha alapon elhelyezett papírlapra, jobbról balra, hogy az után a túllapon kidomborodott pontok rendesen balról jobbra voltak olvashatók.

A puha alátétet felváltotta később a recézett ónlemez, (párisi és berlini tábla) mely akként volt szerkesztve, hogy minden egyes fiókba három árkocska esett, mely alkalmas volt arra, hogy a pontok szabályos távolságba jussanak egymástól és a papírt megvéde a keresztül szakadástól.

Ezen írotáblákat a csehek akként módosították, hogy két egyenlő nagyságu önlemez egész felületén megcsinálták a hat pont helyét, és az egyik lemez pontjait fiókocskákká kifürészelve, a negatív lappal Schanierral egybekapcsolták mint valami könyvtáblát, és így az alsó lemez a pontok kidomborítására, a felső kivagdalt lap pedig sorvezetőül és papir befogóul szolgál. (prágai tábla.)

Mivel azonban a hely szűke miatt az egyes írotáblák és gépek leírásával most nem foglalkozhatom, legyen szabad áttérnem a Braille-ABC tüzetesebb leírására és annak fejlődési történetére különös tekintettel hazánkra.

Braille — mint azt a mellékelt táblázatban bemutatni szerencsém lesz — a fiókocskákat hat részre osztotta fel és mindegyik pontnak számot adván, először a tiz első betűt alkotta meg, azon ígyekezvén, hogy mentül kevesebb pontot használjon és így a fiók felső részében elhelyezhető négy pontot vette alapul.

1	•	•	4
2	•	•	5
3	•	•	6

 Mikor a tiz jeggyel elkészült, ismét az első egy ponton kezdte, de hozzá adta a 3 számmal jelelt pontot. Most pedig a második tizet vette alapul a 6-os számú pontnak, hozzáadásával, és ismét az első tizet a hatodik ponttal, úgy, hogy csupán 5 jegy maradt hátra, melyeket a pontok állásának megfordításából, vagy azok egyikének elhagyása által szerkesztett meg, és 1825-ben már a hangjegyek ABC-jével is elkészült.

Az írásjelek szintén az ABC jegyei, csak hogy a fióknak nem a felső, hanem alsó részében helyeztetnek el.

Ugyanezen alapon vannak szerkesztve a számjegyek is, ezek is mint a betűk, a fiók felső részében helyeztetnek el, de hogy a betűktől megkülönböztethetők legyenek, minden számsor elejére ezen jel ∴ tétetik. Különbben sokkal áttekinthetőbben tünteti fel ez a mellékelt táblázat, mely az összes jeleket magában foglalja.

Lovács József.

Ausztria és Németország néhány nevezetesebb siketnéma-intézetéről.

A nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minister úrhoz felterjesztett tanulmány-
úti jelentés.

— Irta: **Elias J.** (Arad). —

(Folytatás).

V. A hallei intézet.

A hallei iskola jellege tartományi. A szász tartománynak öt iskolája van; ezek közül az erfurtiba veszik fel a katolikus vallású gyermekek zömét, a halberstadtiban is van még néhány, míg a többi háromba kizárólag evangélikus vallásúakat vesznek fel.

Halleba abból a ezélből mentem, hogy a Köbrich Fr. vezetése alatt álló künnlakásos iskola szervezetét, különösen a gyermekek elhelyezését, szállásaikon való ellenőrzését, az iskola és a szállásadók közötti jogviszonyt, és az ezekből az intézkedésekből előálló eredményt tanulmányozzam. Ezeken kívül Köbrich igazgató neve elég biztosítékot nyújt arra nézve, hogy az iskola paedagogiai tekintetben is megfelel hivatásának.

Maga az iskolaépület régi, rozoga; a tantermek czélszerűtlenek és nagyon szegényesen vannak berendezve.

A tanfolyam jelenleg még csak 6 éves, de 8 évesre lesz kibővítve.

A tanítási eredmény itt is jó; a kiejtés tisztaságát nem forcirozzák annyira, mint Berlinben, de ennek ellenértéke gyanánt természetesebben, könnyebben beszélnek a gyermekek. Különösen a legfelsőbb osztály válik ki a kiejtés könnyedsége, de egyszersmind tisztasága által is. Ezt az osztályt öt éven át az iskolának egyik legintelligensebb és legbuzgóbb tanítója tanította, míg jelenleg Köbrich tanít benne heti 13 órában. Oly szép, mondhatnám gyönyörű oktatást, mint a milyen Köbrichnek hittani és fogalmazási tanítása volt, eddig még sehol és soha sem tapasztaltam. A hittani órán a nyolcadik parancsolatot tanítván, az oda tartozó fogalmakat rendkívüli művésziességgel fejtette ki. A fogalmazási órán szintén remekelt.

Kár, hogy a rajztanításra nem fordítanak nagyobb gondot.

A gyermekek heti 30—32 órában részesülnek oktatásban, míg a tanítók 24, 26, ill. 28 órán át tanítanak.

Továbbképző tanfolyama nincs.

A százsz tartományban is ki van mondva a tanítás kötelezettsége. A szegénysorsú gyermekekről itt is a tartomány és az illetőségi község együttesen gondoskodnak.

A gyermekek szegényebb, de tisztességes családoknál vannak elhelyezve. A szállásadók írásban kötelezik magukat a reájuk hármló köteleességek teljesítésére. Egy-egy gyermek után naponta csak 45 fillért fizetnek, míg Aradon 40 kr. esik napjára. Az ellenőrzést a tanítók gyakorolják. Az igazgató az ezekre az ügyekre vonatkozó nyomtatványokkal is ellátott.

Az igazgató ezekkel az állapotokkal nincs teljesen megelégedve, mert napi 45 fillérért nem kapnak oly szülőhelyettest, mint a milyenek óhajtandók volnának. Legjobbnak véli azt, ha a gyermek az első 4 évben internátusban, az utolsó 4 évben pedig családoknál van elhelyezve. Ez különben a német siketnéma-tanítóknak Augsburgban tartott III. congressusának egyik elfogadott tételét is képezte.

VI. A lipcsei intézet.

Lipcseben áll Heinicke Sámuel mellszobra, itt alapította ő 120 évvel ezelőtt az első németországi siketnéma-intézetet. Ezt az inté-

zetet vezette ő maga és utána veje — Reich, — ki szintén névvel bíró ember volt; de a Heinricke család harmadízbeli sarja alatt, ki túlságosan ragaszkodott a régi tradíciókhoz és azért az újítások iránt kevés érzékkel bírt, az intézet már igen sok más intézettől elmaradt. Jelenlegi igazgatója, Vogl Róbert már modern paedagógus, ki képes lesz a derék tantestülettel a mulasztásokat helyrehozni. Ezekkel küzdenek most is.

Az igen nagy intézeti épület előtt barátságos kis iskolai kert van. Ez is állami intézet, épüty mint a drezdai.

Jelenleg még csak 7 éves a tanfolyam, de 8 évesre fogják kiegészíteni.

Minthogy egyszerre sok gyermeket vesznek fel, itt is lehetséges őket tehetség szerint párhuzamos osztályokba beosztani. Itt minden osztály párhuzamos, sőt a harmadikban *öt* párhuzamos osztályt is létesítettek. Mig ezek közül a legjobbaknál időzni valóságos öröm, addig a leggyengébb osztály az ő 6 növendékével száanalomra indítja az embert.

Az intézet sok tanítási eszközzel rendelkezik ugyan, de azért mégis panaszkodnak a tanítók, hogy sokszor még a legnélkülözhetetlen dolgok sincsenek meg, így pld. nincs elegendő számú számológépük.

Daczára a sok akadálnak, melyek között nem a legutolsónak tekinthető a nemzedékről-nemzedékre átöröklődő mesterséges jelbeszéd, a régi intézetek eme nagy baja, az eredmény, hála a derék tantestület buzgóságának, mégis eléggé jó.

Az elméletben hangoztatott tiszta előbeszéd-módszert itt sem követik szélsőségeiben, és épen ennek az intézet tantestületének egyik igen képzett és buzgó tagjától indult ki újabb időben az ezek ellen a szélsőgek ellen intézett támadás is, mely nagy hullámokat vert és ver jelenleg is ama módszernek kristály tisztának és csendesnek képzett vizén.

A kiejtés nem oly tiszta mint Berlinben, de viszont kevesebb erőlködéssel és vállfelvonással beszélnek. Szókincsök az egyes párhuzamos osztályokban nagyon különböző, ami természetes is.

Igen figyelemreméltó eredményt mutat fel egyik-másik osztály a számtanban és nyelvtanban.

A rajzoktatás a felsőbb osztályokban egy képesített szaktanító kezébe van ugyan letéve, de nem helyes az az eljárása, hogy kis aquarell-képecskéket másoltat, ezeket azonban kedvvel és eléggé csinosan készítik. Az alsóbb osztályokban az osztálytanítók tanítják a rajzot.

A kézügyességi oktatásra is nagy gondot fordítanak; a gyermekeknek ehhez kedvök és a legtöbb esetben ügyességök is van, így tehát természetes, hogy az eredmény sem maradhat el.

Ismétlő vagy továbbképző tanfolyam Lipsében sincs.

Az itteni, valamint a drezdai tanítók is időről időre kiküldetnek a kormány által oly városokba, ahol tömegesebben laknak siketnémák, hogy ezeknek, valamint a közeli környékről beseregők-

nek istenitiszteletet tartsanak, mely alkalmakkor ügyes-bajos dolgokban is tanácsosal támogatják őket.

VII. A lipcsei iskola gyengetehetségű gyermekek részére

Az ily iskolák létesítésének eszméjét már a 60-as években penditette meg Stötzner Ernő udvari tanácsos, a drezdai siketnéma-intézet jelenlegi igazgatója. Felállításuk azonban csak a 80-as évek elején sikerült. A lipcsei iskolát a város tartja fenn nagy áldozatok árán. Jelenleg 18 osztálya van.

Az oly gyermekek, kik az érzékűek népiskolájába két évig siker nélkül jártak, egy tanítókból álló bizottság által megvizsgálatnak és ha szükségesnek tartják, a gyengetehetségűek iskolájába veszik fel őket.¹ Egy-egy osztályba 15-nél több gyermek nem vehető fel.

Ide rendszeren 6 évig járnak, mely idő alatt, Richter Károly igazgató állítása szerint, körülbelül annyit lehet a legjobbakkal elvégezni, mint amennyit a népiskola négy osztályában tanulnak. A legfelsőbb osztályba azonban a gyermekek csak mintegy 40%-a jut, a többiek még ebben az iskolában is ismétlik az egyik vagy másik osztályt.

Az órarend nagyon czélszerűen van beosztva; ugyanis egy időben ugyanazt a tantárgyat tanítják valamennyi osztályban, úgy, hogy az egyik vagy másik tárgyban gyengébb gyermek az illető órára esetleg más osztályba járhatson be.

Feltűnően sok itt a nagyothalló és hibáskiejtésű gyermek; egyáltalában sokan szenvednek közülök az érzékszervek fogyatkozásaiiban.

Az oktatás módszere a szemléltetés elvének különös szemmel-tartása mellett olyan, mint a népiskoláé. Az egyes tantárgyak is ugyanazok, csakhogy a hibás kiejtés kijavítása céljából beszédgyakorlatok is szerepelnek az órarendben.

Az iskolát elhagyó fiúkat az igazgató közbenjárásával mesteremberekhez adják, kik az ily fiúk felszabadulása alkalmával jutalomdíjat kapnak épúgy, mint a szász királyságbéli siketnéma fiúk mesteréi.

Az oly szülők, kik eleinte idegenkedtek gyermeköket ide járattatni, később, midőn még egy vagy két ily szerencsétlen gyermeköket is ide hozták, hálásan emlékeznek meg erről a valóban nagy jótéteményről, amelyben a város áldozatkészsége folytán részesülnek.

(Folyt. köv.)

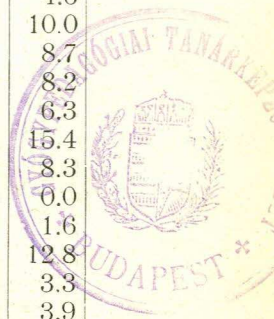
¹ Ha más iskolánál nem, de itt bizonyára fontossággal bír az iskola címe. Lipcsében *Schule für Schwachsinnige* (gyengeérzékűek isk.) a neve, másutt ismét *Hilfsschule* (segítő-iskola) címet adtak neki. A *gyengetehetségűek iskolája* nevet sem tartom valami szerencsés elnevezésnek, mert más némi megbélyegzést rejt magában, amitő pedig óvakodni kell.

1890

Statisztikai kimutatás a siketnémák elterjedéséről és oktatásáról.*)

Sorszám	Megye (a városokat is bele- számítva)	Lakos- ság száma	S i k e t n é m á k				
			száma	arány- száma az össz- lakos- sághoz viszo- nyítva %-ban	A tan- kötele- sek (6-15 évesek) száma	Oktá- tásban részesül	A tan- kötele- sek kö- zül hány % része- sül ok- tatás- ban?
1	Abauj-Torna	179884	218	0.12	70	6	8.5
2	Alsó-Fehér	193072	194	0.10	62	3	4.8
3	Arad	343597	341	0.09	109	9	8.2
4	Árva	84820	272	0.32	87	—	0.0
5	Bács-Bodrog	716488	575	0.08	185	9	4.8
6	Baranya	322285	288	0.09	92	6	6.5
7	Bars	152910	196	0.12	62	3	4.8
8	Békés	258386	192	0.07	62	8	13.3
9	Bereg	179455	231	0.12	74	2	2.7
10	Besztercze-Naszód	104737	158	0.15	50	—	0.0
11	Bihar	516704	527	0.10	169	13	7.7
12	Borsód	216794	202	0.09	65	3	4.6
13	Brassó	86777	65	0.07	20	2	10.0
14	Csanád	130575	72	0.05	23	2	8.7
15	Csik	114100	153	0.13	49	4	8.2
16	Csongrád	261340	197	0.07	63	4	6.3
17	Esztergom	78378	122	0.15	39	6	15.4
18	Fejér	222455	186	0.08	60	5	8.3
19	Fogaras	88217	167	0.11	53	—	0.0
20	Gömör	174810	188	0.11	60	1	1.6
21	Győr	115787	147	0.12	47	6	12.8
22	Hajdu	190978	187	0.09	60	2	3.3
23	Háromszék	190008	160	0.08	51	2	3.9
24	Heves	233785	198	0.08	64	6	9.0
25	Hont	123023	150	0.13	47	7	14.8
26	Hunyad	267895	602	0.22	183	—	0.0
27	Jász-N.K.-Szolnok	318475	284	0.09	91	6	6.6
28	Kis-Küküllő	101045	89	0.09	28	1	3.6

* K—g tagtársunk ezen érdekes és tanügyi tekintetben igen értékes kimutatásában az egyes megyék és városok népességét és siketnémáinak számát az 1890-ik évi népszámlálás adatai; — a tanköteles siketnémák számát (6—15 évet véve tankötelezettségnek) és a tanításban részesülők százalék számát ezen nevezett adat alapján való számítás; — a tanításban részesülők számát pedig a siketnéma iskolák igazgatóinak kimutatásai nyomán állította össze. Ugy értesültünk, hogy K—g kartársunk a gyógypedagógiai oktatásügy többi ágáról is készít ehhez hasonló kimutatást, s azon reményünknek adunk kifejezést, hogy szívességéből — annak idején — azokat lapunkban mi is közölhetjük olvasóinkkal. Szerk.

Sorszám	Megye (a városokat is bele- számítva)	Lakos- ság száma	S i k e t n é m á k				
			száma	arány- száma az össz- lakos- sághoz viszo- nyítva ‰-ban	A tan- kötele- sek! (6-15 évesek) száma	Okta- tásban részesül	A tan- kötele- sek kö- zül hány ‰ része- sül ok- tatás- ban?
29	Kolozs	225199	188	0·07	60	10	16·6
30	Komárom	159504	168	0·09	54	10	18·3
31	Krassó-Szörény	407635	428	0·10	136	4	2·9
32	Liptó	76850	109	0·14	35	3	8·6
33	Mármaros	268281	244	0·09	78	3	3·9
34	Maros-Torda	177860	159	0·08	51	3	5·9
35	Moson	85050	148	0·17	47	2	4·2
36	Nagy-Küküllő	135312	150	0·11	47	—	0·0
37	Nógrád	214444	207	0·09	67	4	6·0
38	Nyitra	396559	367	0·09	118	12	10·2
39	Pest-Pilis-Solt-Kis-K.	1224724	1413	0·09	454	125	27·5
40	Pozsony	233370	457	0·19	146	7	4·7
41	Sáros	168021	211	0·12	66	4	6·0
42	Somogy	326835	312	0·09	100	15	15·0
43	Sopron	259602	199	0·06	64	5	7·8
44	Szabolcs	244945	258	0·10	83	5	6·0
45	Szatmár	323768	259	0·07	83	5	6·0
46	Szeben	148738	227	0·15	73	2	2·7
47	Szepes	163291	199	0·12	64	4	6·2
48	Szilágy	191167	159	0·08	51	4	7·8
49	Szolnok-Doboka ..	217550	230	0·10	75	—	0·0
50	Temes	437039	424	0·12	136	33	24·3
51	Tolna	252098	209	0·08	67	4	5·9
52	Torda-Aranyos	150564	151	0·10	47	1	2·3
53	Torontál	588750	443	0·07	142	13	9·1
54	Trencsén	258769	415	0·16	133	3	2·2
55	Turocz	49979	90	0·18	28	2	7·1
56	Udvarhely	110132	136	0·12	43	—	0·0
57	Ugocsa	75461	42	0·05	13	—	0·0
58	Ung	135247	243	0·17	78	—	0·0
59	Vas	390371	338	0·08	108	6	5·5
60	Veszprém	215280	211	0·09	67	7	10·4
61	Zala	404699	545	0·13	175	4	2·9
62	Zemplén	299197	397	0·13	127	8	6·3
63	Zólyom	112413	180	0·15	57	2	3·5
	Összesen	15133694	16073	0·10 _{1/2}	5170	426	8·2
	Fiume	29494	15	0·05	5		
	Horvát-Szlavonorsz.	2186410	2936	0·13	944		
	Összesen	17,349398	19024	0·11	6119		

Függelék.

Sorszám	Törvényhatósági joggal felruhazott város.	Lakos- ság száma	S i k e t n é m á k				
			száma	arány- száma az össz- lakos- sághoz viszo- nyítva %-ban	A tan- kötele- sek (6—15 évesek) száma	Okta- tásban részesül	A tan- kötele- sek kö- zül hány % része- sül ok- tatás- ban?
1	Arad	42052	24	0.05	8	5	62.5
2	Baja	19495	23	0.11	8	1	12.5
3	Budapest	491938	439	0.08	172	90	52.32
4	Debreczen	56940	52	0.09	18	1	5.55
5	Győr	22795	10	0.04	3	1	33.33
6	H.-Mező-Vásárhely	55475	42	0.07	15	1	6.66
7	Kassa	28884	18	0.06	6	1	16.66
8	Kecskemét	48493	35	0.07	13	2	15.38
9	Kolozsvár	32750	25	0.08	9	4	44.44
10	Komárom	13076	15	0.11	5	3	60.—
11	Maros-Vásárhely	14212	4	0.03	2	2	100.—
12	Nagyvárad	38557	25	0.06	9	1	11.11
13	Pancsova	17948	9	0.05	3	—	0.—
14	Pécs	34067	37	0.10	13	—	0.—
15	Pozsony	52411	27	0.05	9	4	44.44
16	Sopron	27213	9	0.03	3	1	33.33
17	Szabadka	72737	44	0.06	16	—	0.—
18	Szatmár-Németi	20736	15	0.07	5	1	20.—
19	Szeged	85569	61	0.07	22	1	5.54
20	Székesfehérvár	27548	12	0.04	4	—	0.—
21	Temesvár	39884	45	0.11	18	18	100.—
22	Ujvidék	24717	18	0.07	6	—	0.—
23	Versecz	21859	15	0.07	5	1	20.—
24	Zombor	26435	12	0.04	4	1	25.—

K—g.

Egy fontos miniszteri rendelet.

Mint tudva van olvasóink előtt, a miniszter úr két siketnéma iskolának kezdeményezése alapján — kérdést intézett a hazai siketnéma iskolák igazgatóihoz, tantestületeihez és felügyelő bisottsághoz, hogy hazai viszonyainkat tekintve, mennyiben volna indokolt jövőben a siketnéma iskolákat 6 éves tanfolyamúakká szervezni.

A megkérdezettek véleményei beérkezvén ezek alapján a miniszter úr a következő rendeletet adta ki:

„A tanidőnek, a siketnémák oktatására szolgáló intézményeknél való szabályozása tárgyában a f. évi 12747. sz. a. kiadott rendeletem folytán hozzám érkezett jelentésekből és a gyógypedagógiai tanintézetek orsz. szaktanácsának ez alapon tett javaslatából, hazai viszonyaink, a természetes fejlődési menet és a humanismus szempontjainak kellő mérlegelése után, a következő megállapodásra jutottam. Tekintve az oktatásra szorulóknak nagy számát s ezzel szemben a rendelkezésre álló intézmények alig számba vehető voltát; figyelembe véve a siketnémáknak az oktatásra való egyenlő jogosultságát; végül mérlegelve a 8 évi oktatás eredményeit és az ezen idő elteltével, életpályát kereső ifjaknaknak aránylag magas életkorát: a míg egyrészt a tanidőnek 6 évben való megállapításával eredmény tekintetében, ez idő szerint kockázatról alig lehet szó, addig másrészt a rövidebb tanidő, az oktatás általánosítása szempontjából, feltétlen előnyökkel kecsegtet.

A fent előadottak alapján tehát, a következő rendelkezésre éreztem magamat indítatva:

Tlsztán szakszempontból, fentartva a 8 évi képzés kívánatos, sőt szükséges voltát: a siketnémák számára ujonnan felállítandó iskolák tanidejét, egyelőre, általában 6 évben állapítom meg.

E tekintetben kivételes kedvezmények megadását, indokolt esetekben, magamnak tartom fenn.

Kivételt képeznek olyan, a siketnémák oktatásával foglalkozó intézmények: melyekben az iskolafentartók óhaja a tanidőnek 8 évben való megállapítását illetőleg, határozott kifejezést nyert és ha az illető intézmény, e mellett, egyébként is megvalósítja azon rendelkezéséhez kötött célját, hogy a reá utalt összes siketnémák tanításáról, ily szervezet mellett is képes gondoskodni.

A mely fennálló, de teljesen ki nem fejlesztett intézetek és iskolák tanideje, már 8 évben volt megállapítva: 6 vagy 8 évre való kifejlesztését, az iskola fentartók elhatározására bízom, illetve attól teszem függővé, hajlandó-e a fentartó az iskolát 8 évfolyamra kifejlesztetni, s ily szervezet mellett képes-e megvalósítani a rá utalt környékbeli siketnémák oktatását.

A váltakozó osztályokkal működő iskolák tanideje azonban, csak az esetben szállítható le, ha a 6 osztály teljes kifejlesztése vétetik fogantatba.

Új iskolák azonban, 6 váltakozó osztálylyal is felállíthatók.

Azon reményemnek adok kifejezést, hogy jelen intézkedésem a törvényhatóságok és megyék közönségére, siketnémák részére újabb iskolák létesítése szempontjából buzdító hatással leend.

Erről a szaktanácsot tudomása és mihez tartás végett értesítem.

Budapesten, 1899. évi május hó 19-én.

Wlassics. „

Nyilván való, hogy e rendeletnek kibocsátása alkalmával az lebegett a miniszter úr szeme előtt, hogy hazánkban mintegy 4 ezer tanköteles siketnéma van s ezek közül csak 426 részesül oktatásban; hogy eddigelé, midőn csak 7 siketnéma iskola van hazánkban, holott legalább is 40-nek kellene lennie; hogy a fele részben társadalmi úton létesítendő intézményeknek mintájául nem a 8 éves drágább, hanem a jelentékeryebben olcsóbb, mindazáltal elfogadható 6 éves tanfolyamú iskolák alkalmasak. Egyszóval: hogy az ügy fejlesztésének természetes menetét nem a kevés de drága, hanem az olcsóbb és minél több intézmény létesítése mutatja meg.

Midőn a miniszter úrnak e gyökeresen humanus és egészséges intézkedéséről értesülünk, egyszersmind a sorok közül kiolvasható azon értékes intencióját is hálásan vesszük tudomásul, hogy az így nyerendő tanerőket újabb intézmények létesítésére kívánja Ő Excellenciája a jövőben fordítani. Biztató szó ez a törvényhatóságoknak és örvendetes jel a tanulatlan siketnémákra s reményteljes ránk, siketnéma tanítókra, kik a siketnémák tankötelezettségét oly régen sürgetjük, oly annyira várjuk.

Tankönyv ismertetés, illetve bírálólat.

II.

A múlt számban fenti cím alatt elkezdett bírálólatomnak sokkal fontosabb részét képezi ezen másodikk, vagyis a „Magyar A B C- és Olvasókönyv. Irta: Göncey Pál. Braille rendszere szerint a vakok oktatására alkalmazta: Mihalik Lajos stb. című tankönyv, melyet a felfedezőjéről, a szép műveltséggel bíró s a későbbi korban — sajnos — megvakult Brailleról nevezziünk röviden Braille rendszerű A B C- és Olvasókönyvnek. A vak Braille által a maga — mert látó korában író volt — s sorstársai számára feltalált emez a b c hat pontnak $\left(\begin{matrix} 1 & 4 \\ 2 & 5 \\ 3 & 6 \end{matrix} \right)$ hármásával két egymás mellett álló függélyes alakban való különböző elhelyezéséből s csoportosításából áll.

Nem lehet céлом részletesen foglalkozni itt, a Braille-féle írás-olvasás módzataival, azért csak röviden konstatalom azon legfontosabb tény, hogy voltaképpen ez az írásmód a vakok oktatásában ép oly nagy horderejű, mint a látógyermeknél s általában a látóknál a közönséges írás, amennyiben ezt használja ő a társaival való levelezésre, a munkálkodásából kifolyó jegyzetek készítésére s általában ez egész élte folyamán felmerült fontosabb események megörökítésére. Míg a Klein-féle írással folyton csak gépies munkát végez s aránylag igen hosszú idő alatt, addig a Braille írásmódnál hathatós szerepe van a két kezének és az eszének, azért a Braille írás egyszersmint memoriát képző, mert a hat pontból az egyes betűk formálásához megkívántató egyszerűbb vagy komplikáltabb pontsorozatok biztos tudását kívánván, gyors gondolkodásra késztet s egyszersmint a legfontosabb tapintási, érzékelési eszköz.

A Braille-féle írás-olvasás, mint tanítandó, rendes tantárgy az 1895. évben lett behozva a vakok intézetébe s ezen A B C-és olvasókönyv először az I. osztályban érvényesül, amennyiben az előkészítő osztályban ez még nem tanítatik.

Többszöri gondos áttanulmányozás után, de meg mint az I. osztály ez idők szerinti vezetőjének, alkalmam volt a tankönyv gyakorlati használhatóságáról is meggyőződést szerezni, melyek után nyugodt élekkel mondhatom, hogy szerző derekas munkát végzett, melynek minden sora ügyszeretetének is fényes tanúsága. A betűk ismertetésénél korántsem a Gönczy-féle sorrendet követi, mert hisz ezt nem is tehette, mivel itt az egyes betűket alkotó pontcsokk mennyisége, azok elhelyezéséből, csoportosításából létrejött alakok könnyebb érzékelhetését kellett szem előtt tartania, a miknek következtében a már ismertetett betűkből *egészen új szók, mondatok s olvasmányok* szerkesztésére volt utalva s ez igen természetes is. Szerzőnek ezen vállalata szépen sikerült, mert szavak, mondatokat minden új betű ismertetésénél — a melyeket szép logikus sorrendben tárgyal — kellő mennyiségben hoz fel s az olvasmányok alkotását is szerencsésen oldotta meg. Nyelvezete általában jó; állam-ellenes kitételeket nem tartalmaz.

Amíg azonban a könyvnek jóságát a maga egészében elismerem, nem hallgathatok el egyes hibákat sem, melyek a szerzőt terhelik ugyan, de a mű jövő kiadásában elkerülhetők lesznek.

Rám az egész mű egy fáradsággal s nagy gonddal összeállított *önálló* munka hatásával van s a címlapon mégis ez van: „írta Gönczy Pál“. Vajjon foglalkozott-e egyáltalán a boldogult nagynevű paedagogus a vakok oktatásával s főleg pedig azoknak Braille rendszerű írás-olvasási tantárgyává? Ez utóbbival — szerény nézetem szerint — aligha. Miért használja fel tehát szerző művéhez Gönczy nevét? A Gönczy névvel akart talán nagyobb értéket szerezni művének? Avagy azon egy pár olvasmány miatt, amelyet Gönczy könyvéből véve, a vakok számára átalakított? Avagy talán szerénységéből?

Legyen bármi az ok, nem keresem tovább, egyet azonban a tárgyilagosság érdekében ki kell jelentenem, hogy *a fenti könyv a vakok oktatása terén alapvető, úttörő mű*, s azt hiszem, a szerző joggal használhatta volna önállóan saját nevét. Ugyancsak hibának tartom, hogy szerző a betűk logikus ismertetése közben fel nem vett egy-egy oly betűt, a melyre talán még nem került volna sor, de gyakori használata miatt csak kevés ideig nélkülözhető a helyes mondatszerkesztéseknél. Ilyen betű pl. a „z“ melyet csak a 24. oldalon ismertet, a mi miatt előbb oly mondatok fordulnak elő, melyekből nagyon kiérzik az „az“ névelő hiánya; így a 9. l. e mondatnál: „Ella ablakba áll“, vagy a 9. l. „Ablak alatt Etel megy“. Mindkét mondat helyesebb volna így: Ella *az* ablakba áll; *Az* ablak alatt Etel megy. A 10. l. az „n“ betű ismertetésénél e mondat: „Kálmán mentéje új, atyja Budán vette“, jobb volna így: *Kálmán mentéje új, atyja vette Budán*. 56. l. a „p“ betűnél: „Az úr házat épít.“ Szerintem az úr épített s a kőműves építi a házat. A 11. l. „Kemény tél van“ stb. igen hosszú mondat; éppen így a 12. l. „Itt a kikelet“ stb. kezdetű is. Kerülni kellett volna még az ily hosszú mondatok használatát, mert lassan megy még a fokon kezdetben az olvasás s így elfelejti a gyermek az elejét, mire a mondat végére ér.

A második betűnél korainak tartom már a pont ismertetését; jobb lett volna azt csak a „d“ betűnél, azzal kapcsolatban tanítani, a 11. l. már pontosvesszőt használ. Szerintem ez is korai; főleg azért, mert a nyelvtani anyagból nincsenek még ezen a fokon. Általában véve egészen ki kellene venni az I. osztály tananyagát.

gából a pontosvessző ismertetését, mivel annak helyesen való használhatása, bővebb nyelvtani ismeretet kíván.

Nyomdahiba igen sok van, miért is csak egypárt említek fel a lényegesebbekből. Ilyenek: Abub, Akákába, ezeknek külön kellene írva lenniök. Továbbá kukact, kukacol helyett; fához, fiához helyett stb. Sok helyen a szók közt nincs meghagyva a szótávolság, másutt az egyes betűknél egy-egy pontocska vagy egészen hiányzik, vagy alig érezhető, a mi miatt a gyermek fennakad; pl. a 25. 1. „z“ betűnél: *zuhan*, e szóban a *h* nehezen, az *a* épen nem érezhető; vagy „viléz“, e szóban a *v* $\left(\begin{smallmatrix} 1 \\ 2 \end{smallmatrix} \cdot \begin{smallmatrix} 1 \\ 6 \end{smallmatrix}\right)$ betűből az 1, az *i* $\left(\begin{smallmatrix} 1 \\ 2 \end{smallmatrix} \cdot \begin{smallmatrix} 4 \\ 6 \end{smallmatrix}\right)$ ből a 4, a *t* $\left(\begin{smallmatrix} 2 \\ 3 \end{smallmatrix} \cdot \begin{smallmatrix} 4 \\ 5 \end{smallmatrix}\right)$ ből a 2-ös számú pontocska alig érezhető stb. stb. Általában véve ilyenek s ezekhez hasonlóak, melyek úgy az egyes szavaknak, mint a mondatoknak jelentését megváltoztatják, elferdítik s a gyermek nyelvtani ismereteit döntik le, nagy számban vannak, miért is tanácsos lesz jövőben a korrektura áldásos voltával élni.

Jó volna, ha az utolsó lapon, hol a betűk, írás és számjelek vannak felsorolva, az egyes Braille betűk alatt ott állana a megfelelő Klein-féle betű, mert így a gyermek szükség esetén, ha esetleg egyik vagy másik Braille betűt elfelejtette volna, könnyen tudna magán segíteni.

Ezeknek kijelentése után nem mulaszthatom el, hogy örömet és elismerésemet ne fejezzem ki a szerzőnek amaz érdeméért, melyet a Braille-rendszer hazánkban való meghonosításával vívott ki magának. Műve úttörő; az utána következő művek ebben már biztos támaszra találnak és így könnyebben alkothatók; miért is e mű, *mint a Braille rendszernek hazánkban való alapvető oszlopköve, örökre nagy becsset bir.*

Török Sándor.

Hazai hírek.

Lapunk jelen számát félívnyi terjedelemmel megto'dottukés mellé — főtiszteendő Pivár Ignác úrnak, a vakok országos intézete igazgatójának szívességéből — a vakoknak Braille rendszerű „A B C“-jét csatoljuk.

Miniszteri köszönetnyilvánítás *Wlassics Gyula* vallás- és közoktatásügyi miniszter köszönetét nyilvánította a *Lorántffy Zsuzsanna*-egyesület elnökségének azon alkalomból, hogy a siketnémák budapesti iskolájának 32 szegény sorsú növendékét felruházta. A nevezett egyesület ugyanis a karácsonyi ünnepek alkalmával 7 ev. ref. vallású, a húsvéti ünnepek alkalmával pedig 25 más hitfelekezethez tartozó szegény sorsú siketnéma gyermeknek adott „meleg ruhát.“

Megerősítés és kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Borbély Sándort*, a siketnémák budapesti iskolája vezető tanárát állásában *igazgató-tanári* címmel megerősítette; — *Török Gyulát*, a hülyék országos intézetének tanfolyamhallgatóját pedig ugyanahhoz az intézethez a XI-ik fizetési rangosztály 3. fokába, — kinevezte.

A „Szeretet“ egyesület által létesített „Hülyék Menháza“-nak ünnepélyes megnyitása május hó 14-én történt előkelő közönség

jelenlétében. Az ünnepély programját *Böke Gyuláné* úrhölgy lelkes szavú megnyitó beszéde; *Scherer István* titkár alkalmi beszéde s végül *Herich Károlyné* úrhölgy záró szavai képezték, a mely után az intézet tágas helyiségeit s a már ápolásban részesülő hülyéket nézték meg a vendégek. Az ünnepélyen is jelen volt előkelő hölgyek lelkes támogatása; a belügyminisztérium és a főváros meleg érdeklődése, azt hisszük, rövid idő alatt lehetővé teszi, hogy a „Hülyék menháza“ a bérházból, melyben jelenleg van, a „Szeretet“ egyesület tulajdonát képező épületbe költözhetik át.

Uj tankönyvek vakok számára. Mihálik Lajosnak a vakok országos intézete tanárának — mint örömmel értesülünk — a közoktatásügyi minisztérium 32.167. szám alatt újabban ismét két tankönyvét fogadta el és küldötte le a vakok országos intézete igazgatóságának kinyomatás végett. Mind két könyv a II-ik osztály számára készült és pedig az egyik a Klein-, a másik pedig a Braille rendszer szerint van írva.

Uj irka-minták. Kelemen Ignác kartársunk, mint már lapunkban is megemlítettük, több új irka-mintát mutatott be a közoktatásügyi minisztériumnak. Ezen irka-mintákat a minisztérium a hülyék tankönyvbíráló bizottságának bírálás végett kiadta s ennek egybehangzó véleménye alapján — a beadott irka-minták közül — kettőt a hülyék és gyenge elméjűek, valamint a rövid- és gyengélátók számára valókat 32.154 számú rendeletével engedélyezte és azok használatát a képezhető hülyék országos intézetében elrendelte.

Beszédhibák gyógyításáról tartott felolvasások. Herodek Károly kartársunk május 2.-án a kolozsvári tanítónőképzőben, Schön Bernát győri tanító pedig — ki dadogók és hebegők oktatására is képesítve van — a győrvidéki tanítóegyesület győri körének március havában tartott gyűlésén a beszédhibák gyógyításáról felolvasást tartottak.

A szaktanács május 20.-án gyűlést tartott. A gyűlés tárgyai — mint értesülünk — a külföldi tanulmányúti segélyezések iránt benyújtott kérvények elintézése; a temesvári intézet szervezeti szabályzatának tárgyalása és folyóügyek voltak.

A gyermekvédő kongresszus gyógypaedagógiai szakosztályának felhívására, újabban Fivár Ignác jelentett be — a vakok ügyéről — felolvasást.

A szegénysorsú fővárosi illetőségű hülye és gyengeelméjű gyermekekről eddig olyképen történt gondoskodás, hogy ha szülők nem voltak képesek eltartani hülye gyermekeiket, a szegények házában helyezték el őket, tekintet nélkül arra, képezhető-e vagy sem. Ezen intézkedés által azonban a fővárosi illetőségű, *képezhető hülyékről* megfelelően gondoskodva nem volt, amennyiben oktatásban egyáltalán nem részesültek. Ezen szerencsétlenek jövője érdekében a székesfőváros törvényhatósága elhatározta, hogy anyagi erejéhez mérten áldozatot hoz, s közülök egyelőre 10-et a *képezhető hülyék és gyengeelméjűek országos intézetében* fog elhelyezni. A tanács ez iránti szándékát már be is jelentette a nagyméltóságú vall. és közokt. ministeriumnak s remélhető, hogy a nm. ministerium, ki különben is szíven hordja ez ügy fejlesztését, a főváros ajánlatát elfogadja. — A hülyék intézete azonban a 10 fővárosi hülye gyermeket az intézeti növendékek létszámának megcsorbitása

nélkül nem tudja elhelyezni, úgy hogy — amint halljuk — ez az eset mintegy impulsust szolgáltat arra nézve, hogy az intézetnek tervbe vett kibővítése minél előbb eszközöltessék.

Kitüntetett siketnéma-tanonc. Taute Joakim cipésztanonc, Kolozsvárott az iparostanoncok kiállításán jeles munkájáért egy aranyat s dicsérő oklevelet kapott. Taute a kolozsvári siketnéma-intézet egyik legjobb növendéke volt; ő üdvözölte a királyt is, midőn az intézetet meglátogatta. Most az élet iskolájában szedi a babérokat; az elsőt s talán a legemlékezetesebbet a kolozsvári ipartársulat juryje adta oda neki.

Krepl Sarolta budapesti kézimunka tanítónő kollegánkat azon sulyos csapás érte, hogy 19 éves korú reményteljes fivére, május hó 24-én elhunyt.

Sajnálatos balesetről értesülünk lapunk zártakor. Pischinger Nándor kartársunk — a vakok intézetének zenetanára — egy kerékpáron tett kiránduláson oly szerencsétlenül bukott le kerékpárjáról, hogy eszméletlen állapotban vitték be a mentők az új-pesti Károlyi kórházba. Szívből óhajtjuk, hogy minél előbb ép egészségben üdvözölhessük körünkben.

Évzáró vizsgálat. Lapunk zártakor vesszük még azon értesülést is, hogy az évzáró vizsgák a gyógypaedagogiai intézetekben a következő sorrendben tartatnak meg: június 18-án a képezhető hülyék és gyengeelméjűek intézetében és a siketnémák kaposvári iskolájában; 19-én a vakok intézetében; 20-án a siketnémák budapesti állami iskolájában; 22-én a temesvári intézetben; 23-án az aradi iskolában; 25-én a kolozsvári intézetben. Vácott a nyilvános vizsga ez évben kivételesen elmarad, helyette osztályvizsgálatok tartatnak 24-én, 27-én és 28-án. Ugyanitt a tanítóképesítő vizsgálat írásbeli része 24-én, a szóbeli 26-án tartatik meg. A fővárosi intézetek vizsgálati biztosa a központtól küldetik ki; Kolozsvárt Pivár Ignác; Kaposvárt, Temesvárt és Aradon Borbély Sándor lesz. A váci biztos személyére később fog határozni a miniszter.

Külföldi hírek.

Halálozás: Deutsch Joel a bécsi izr. siketnémák intézetének nyugalmazott igazgatója meghalt.

Uj könyvek. „Das Taubstummenbildungswesen in den Vereinigten Staaten Nordamerikas.“

Ein Reisebericht und weiterer Beitrag zur Systemfrage von J. Heidsiek. Kapható a szerzőnél Boroszlóban.

J. Vatter: Die Ausbildung des Taubstummen in der Lautsprache. III. Theil: Der Sprachlich-formale (gramatische) Unterricht. Ára 3 M. 50 pf. Kapható: H. Becholdnál Frankfurt a. M.-ban.

Tanfolyam gyengetehetségűek tanítói számára. Zürichben a folyó év tavaszán tanfolyamot létesítettek oly tanítók és tanítónők számára, kik a kisegítő osztályokban működni fognak. A tanfolyam hallgatóinak száma legfeljebb 10—12 lehet, kiknek következő okmányokkal kell ellátva lenniök:

a) tanítói oklevél, b) két évről való működési bizonyítvány egy osztatlan elemi népiskolából, c) ajánló levél működési helyének iskolaszékétől.

A tanterv elméleti és gyakorlati részből áll:

Elméleti rész: Bevezetés a gyógypaedagógiába és Pathopsichológiába.

a) Az agy bonczta egészséges és kóros állapotban. Az egyes agyterületek physiologiája. Beszédhibák: (dadogás, hebegés, hallónémáság) Degeneratiós tünetek.

b) A látási és hallási érzék pathologiája és befolyása a szellemi tevékenységre.

c) Lélektan, nevelés- és egészségtan különös tekintettel azok szervezésére, valamint a gyengetehetség különböző fokaira.

(Az egyes előadásokkal megbeszélések is vannak összekötve.)

Gyakorlati rész:

a) Tanítási gyakorlatok a kisegítő osztályokban.

b) Tanítási gyakorlatok a siketnémák, vakok, hülyék, gyengeelméjűek és epileptikusok iskoláiban.

A tanfolyam elméleti része délelőtt, gyakorlati része pedig délután van.

Vegyések.

Siketnémák organicus hibái. Dr. Gámán Béla fül- és gégeorvos specialista, tanulmányi vizsgálás alá vette a kolozsvári siketnéma-intézet növendékeit. A vizsgálat nyomán sok érdekes s tanulságos esetre bukkant.

Gámán dr. a következőkre terjeszkedik ki vizsgálódásaiban: a fül-, orr-, torok-, gége- s a hang csontvezetésére.

A gyermekek tekintélyes percentjénél a középfülben a kissé homályos, behúzódtott dobhártyán kívül semmi rendellenességet sem észlelt. Két fiú-növendéknél tökéletesen ép dobhártyát talált, mindennek dacára töksiketek.

Az orrban tekintélyes százaléknál rhynitis hypertrophicát észlelt, ezeknek csak kicsi része nazaliroz.

A torokban nyelv- és toroktonsilla abnormitások, többnél pharinitis granulosa.

A gége rendes, kivéve egynéhányé hyperámiás. Adenoidicus vegetatiók és nyomai több gyermeknél konstataláltak.

A koponya- és fülmögötti perceptió, hangvillával eszközölt kísérlet alapján, a legtöbb gyermeknél egész biztos. A derült arc biztos mértékül szolgált az érzet percipiálására.

Ez érdekes vizsgálat folyamán szőnyegre került egy hallócső beszerzése is; a speciálista doktor jobb hallású gyermekeknél szükségesnek s célhoz vezetőnek tartja a beszéd tisztasága s tanítása szempontjából.

Szerkesztői üzenetek.

K. K. Kaposvár. Leveledben felvetett kérdésekre csak később adhatunk választ. Üdvözlét a tantestületnek! — H. K. Kolozsvár. Az óratöbblet díja az egész színvonalon — óránként — 30 forintban van megállapítva. Ezért nem kell folyamodni; ezt az igazgató hivatalból terjeszti fel. A másik cikk — mint látod — már későn jött.